

Telefon: 08-508 05 294

09

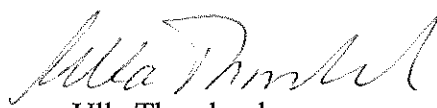
Till
Hässelby-Vällingby
stadsdelsnämnd
2016-06-16

Yttrande till Skolinspektionen med anledning av beslut efter granskning av förskolan Grönkulla

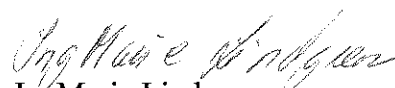
Dnr 400-2015:5698

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande till Skolinspektionen.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

IngMarie Lindgren
avdelningschef

Sammanfattning

Förskolan Grönkulla i Vällingby har, tillsammans med 8 andra förskolor i Stockholms kommun, valts ut för granskning av kvaliteten i förskolans pedagogiska uppdrag. Granskningen visar att barnen på förskolan erbjuds en god omsorg samtidigt som de ges förutsättningar att erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter. I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att personalen behöver stärka arbetet med att stimulera och utmana barnens utveckling och lärande i samtliga moment som förekommer under en dag. Här omnämns särskilt mat- och tambursituationen. En handlingsplan har tagits fram för uppföljning av identifierade utvecklingsområden.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ska senast 21 juni 2016 inkomma med en uppföljningsbar handlingsplan. Denna kommer i sin tur att följas upp genom att nämnden senast den 7 april 2017 till Skolinspektionen inkommer med uppgifter om vidtagna åtgärder.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning
Avdelningen för förskola

Hässelby Torg 20-22
Box 3424
165 23 Hässelby
Växel 08-508 04 000
hasselby-vallingby@stockholm.se
stockholm.se

- Bilagor:** 1. Handlingsplan förskolan Grönkulla
2. Skolinspektionens beslut, daterad 7 april 2016
3. Verksamhetsrapport efter granskning

Förvaltningens synpunkter och förslag

I syfte att höja verksamhetens kvalitet har en uppföljningsbar handlingsplan tagits fram utifrån Skolinspektionens identifierade utvecklingsområden. Föreslagna avstämningpunkter följer det befintliga systematiska kvalitetsarbetet och dess årshjul. Det möjliggör uppföljning på såväl förskole- som huvudmannanivå.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning
Avdelningen för förskola

Hässelby Torg 20-22
Box 3424
165 23 Hässelby
Växel 08-508 04 000
hasselby-vallingby@stockholm.se
stockholm.se

Identifierat utvecklingsområde	Fokusområde Att börja med	Åtgärd	Ansvarig	Klart	Uppföljning gällande samtliga utvecklingsområden
Utveckla arbetet med att stärka barnens intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter i samtliga moment under dagen.	Följa barnen i den fria leken för att fånga och tillvarata deras intressen och nyfikenhet att lära	Observera och följa barnen i den fria leken för att fånga och bygga vidare på deras egna intressen. Utifrån observationer dokumentera hur barnen nyttjar befintligt lekmaterial och var de befinner sig i den fysiska miljön. Anpassa material och miljö så att det ger utrymme för att stimulera barnens nyfikenhet.	Förskolechef	31 dec 2016	I samband med årshjulets aktiviteter för det systematiska kvalitetsarbetet; Genomgång av observations/reflektionsprotokoll som tas fram 3 ggr /år. Protokollen ligger till grund för enheternas självvärdering som genererar en kvalitetsindikator. Tertialrapport 2 2016 Tertialrapport 1 2017 Enhetens Kvalitetsredovisning Verksamhetsberättelsen Brukarundersökningen Förskolans självvärdering

Bilaga 1, Handlingningsplan förskolan Grönkulla

Identifierat utvecklingsområde	Fokusområde Att börja med	Åtgärd	Ansvarig	Klart	Uppföljning gällande samtliga utvecklingsområden
Ta tillvara barnens nyfikenhet och vetgirighet i samtliga moment under förskoledagen	Måltidssituationen	Organisera måltidssituationen till en buffé som uppmuntrar att barnen bli mer självständiga och provar nya smaker. Utbilda medarbetare i HBTQ, genus och normmedvetenhet för att säkerställa att pojkar och flickor behandlas lika.	Förskolchef	31 maj 2016	I samband med årshjulets aktiviteter för det systematiska kvalitetsarbetet; Genomgång av observations/reflektionsprotokoll som tas fram 3 ggr /år. Protokollen ligger till grund för enheternas självvärdering som genererar en kvalitetsindikator. Tertialrapport 2 2016 Tertialrapport 1 2017 Enhetens Kvalitetsredovisning Verksamhetsberättelsen Brukarundersökningen Förskolans självvärdering
	Tambursituationen	Använda tambursituationen som ett pedagogiskt utrymme som uppmuntrar till utveckling och lärande.		31 maj 2016	

Skolinspektionen
registrator.utbildning@stockholm.se

Beslut
2016-04-07
Dnr 400-2015.5838

Beslut

efter granskning av platsgaranti och kvaliteten i
förskolans pedagogiska uppdrag vid förskolan
Grönkulla, Stockholms kommun

Översikning

I detta beslut ges en sammanfattande bedömning utifrån kvalitetsgranskningens resultat och en beskrivning av de utvecklingsområden som framstår som mest centrala att prioritera i det lokala kvalitetsarbetet. För en utförligare beskrivning av kvalitetsgranskningens resultat och Skolinspektionens bedömningar i sin helhet se bilaga 1, *Verksamhetsrapport efter granskning av platsgaranti och kvaliteten i förskolans pedagogiska uppdrag vid förskolan Grönkulla, Stockholms kommun*.

Platsgaranti

Stockholms kommun var en av de 19 kommuner som enligt den offentliga utredningen SOU 2013:41¹ hade störst problem med att klara kravet att erbjuda förskoleplats enligt platsgarantin. Skolinspektionen har granskat om Stockholms kommun i september månad 2015 uppfyller författningarnas krav avseende platsgaranti². Enligt uppgift från Stockholms kommun uppfyller kommunen detta krav i september 2015. Förskolan Grönkulla har, tillsammans med 8 andra förskolor i Stockholms kommun valts ut för granskning av kvaliteten i förskolans pedagogiska uppdrag. Urvalet har skett genom analys av kommunens uppgifter om bland annat andel förskollärare, gruppstorlek och personaltäthet.

Sammanfattande bedömning

Granskningen av förskolans arbete med att stimulera och utmana barnens utveckling och lärande, visar att barnen på förskolan Grönkulla, möts av personal som är lyhörda, närvarande och som uppmärksammar deras signaler och behov. Personalen erbjuder även en god omsorg. Vidare tar personalen tillvara barnens intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter. Personalen tar även tillvara barnens vetgirighet och nyfikenhet, samt stimulerar och utmanar barnens utveckling och lärande, vilket framförallt sker vid de planerade och strukturerade aktiviteterna, samt vid barnens utomhuslek.

Både inomhus- och utomhusmiljön är trygg, innehållsrik och inbjuder till en variation av aktiviteter för hela barngruppen. Materialet i miljöerna är variationsrikt, tillgängligt, stimulerande och inbjuder till olika aktiviteter och möter

¹ SOU 2013:41 *Förskolegaranti*. Utbildningsdepartementet, s. 109 ff.

² Inom fyra månader från det datum föreliggera samrådet avslutades om förskolorna med offentlig huvudman är kommunerna skyldiga att erbjuda barnet en plats, jfr Skap 14 i Skollagen (2010:800).

2016-04-07

2 (3)

Dom 400-2015-5628

samtliga barns behov. Personalen använder miljöerna och utrustningen för att stärka och utmana barnens utveckling och lärande och då framförallt vid de planerade och strukturerade aktiviteterna, samt vid barnens utomhuslek.

Det finns dock områden som behöver utvecklas så att barnen ytterligare stimuleras och utmanas i deras utveckling och lärande i förskolans verksamhet.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område:

- Personalen behöver utveckla arbetet med att stärka barnens intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter, samt ta tillvara på barnens nyfikenhet och vetgirighet, i samtliga moment som förekommer under en dag i förskolan. I detta ingår även att aktivt ta tillvara barnens egeninitierade lek inomhus, som verktyg för att stimulera och utmana barnens utveckling och lärande.

2016-04-07

3 (3)

Dnr 400-2015:5698

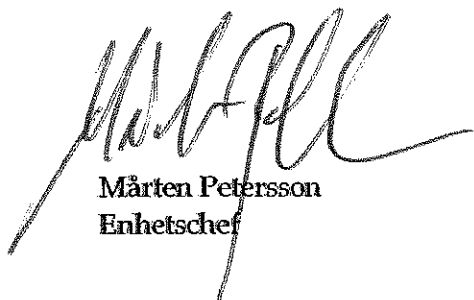
Uppföljning

Huvudmannen ska senast 7 juni 2016 inkomma med en uppföljningsbar planering av hur man avser att arbeta för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna planering bör innehålla information om tydliga avstämningsspunkter under arbetets gång. Dokumentet syftar dels till att kunna användas för huvudmannens egen uppföljning av vidtagna åtgärder, men fungerar även som dokumentation vilken Skolinspektionen kan referera till i dialogen med huvudmannen när det gäller uppföljningen av vidtagna åtgärder efter 12 månader. Huvudmannen ska dessutom senast den 7 april 2017 till Skolinspektionen inkomma med uppgifter om vilka åtgärder som vidtagits eller planerats utifrån de utvecklingsområden som myndigheten identifierat. Huvudmannen ska vid uppföljningen efter 12 månader även kunna redovisa hur granskningens resultat används övergripande i hela verksamheten, samt i vilken grad man bedömer att åtgärderna har fått avsedd effekt. Observera att det är huvudmannen som ska svara och att detta behöver framgå av det svar som inkommer.

Redogörelsen skickas per post till Skolinspektionen, Stockholmsavdelningen eller via e-post, till skolinspektionen@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (Dnr 400-2015:5698) i de handlingar som sänds in.

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråd Sven-Olof Lundin och juristen Magnus Jonasson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Märten Petersson
Enhetschef

Sebastian Thimfors
Utredare/Föredragande

Bilagor

Bilaga 1 Verksamhetsrapport efter kvalitetsgranskning av platsgaranti och kvaliteten i förskolans pedagogiska uppdrag vid förskolan Grönkulla, Stockholms kommun.

Verksamhetsrapport

efter granskning av platsgaranti och kvaliteten i
förskolans pedagogiska uppdrag vid förskolan
Grönkulla, Stockholms kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om förskolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av platsgaranti och kvaliteten i det pedagogiska uppdraget i förskolan under hösten och vintern 2015/16. Granskning av platsgaranti genomförs i 19 kommuner och granskning av kvalitet i det pedagogiska uppdraget genomförs i 11 av dessa kommuner. Utifrån en riskanalys, som bland annat innefattar andel förskollärare, gruppstorlek och personaltäthet, har 43 förskolor valts ut i de 11 kommunerna. Förskolan Grönkulla, i Stockholms kommun ingår i detta urval.

Förskolan Grönkulla besöktes den 17–18 februari 2016. Ansvariga inspektörer har varit Sebastian Thimfors och Sven- Olof Lundin. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställning och genomförande.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet, redovisas de samlade resultaten. För de förskolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra förskolor. Den enskilda rapporten kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Begreppet undervisning i förskolan

I förarbetena till den nya skollagen (Prop. 2009/10:165) tas begreppet undervisning upp. Här framgår att regeringen anser att det är angeläget att begreppet undervisning definieras på ett sådant sätt att alla skolformer kan omfattas. I förskolans läroplan talas i dag inte om undervisning. I stället beskrivs den process som syftar till "utveckling och lärande". Begreppet undervisning ska enligt regeringens uppfattning ges en definition som är anpassad för såväl förskola och fritidshem som skola och vuxenutbildning. Definitionen av undervisning måste vara relevant för alla skolformer. Undervisning blir med regeringens ställningstagande ett nytt begrepp i förskolan och fritidshemmet. Det är därför viktigt att klargöra att begreppet undervisning ska ges en vid tolkning i dessa

verksamheter. I förskolan bildar omsorg, utveckling och lärande en helhet i undervisningen. Det är förskollärares och annan personals uppgift att följa, stimulera och utmana barnens utveckling och lärande. Att förskolan och fritidshemmet omfattas av begreppet undervisning förändrar inte verksamhetens uppdrag och innebär inget ifrågasättande av den pedagogik som används där. Användandet av begreppet undervisning i dessa verksamhetsformer syftar således inte på något sätt till att förändra verksamheterna eller arbetssätten.¹

Bakgrundsuppgifter om förskolan Grönkulla

Förskolan Grönkulla är belägen i Vällingby, Stockholms kommun. Förskolan har tre avdelningar. Avdelningarna Nyckelpigan, Myran, och Fjärilen har sammanlagt 44 barn inskrivna i åldrarna 1-5 år. Förskolans tre avdelningar har i genomsnitt 2,7 heltidstjänster per avdelning.

Skolinspektionen har besökt avdelningen Nyckelpigan som har 15 barn i åldrarna 1-3 år. Arbetslaget på avdelningen Nyckelpigan är nytt sedan januari 2016 och i avdelningen arbetar en förskollärare på 100 procent, samt två barnskötare. Förskolläraren har legitimation med behörighet att undervisa i förskolan. Det är förskolläraren som har det övergripande ansvaret på avdelningen och ska se till att arbetet genomförs utifrån läroplanen. Förskolechefen har tydliggjort att förskolläraren har detta uppdrag. Arbetslaget på avdelningen planerar och genomför arbetet tillsammans och delar ansvaret för det praktiska utförandet. Förskolan leds av en tillförordnad förskolechef (vidare kallad förskolechef) sedan november 2015, som också ansvarar för ytterligare tre förskolor i Vällingbyområdet.

Förskolan Grönkulla består av en fristående byggnad, där samtliga avdelningar inryms. I anslutning till förskolebyggnaden finns en stor och relativt öppen gård. Gården är uppdelad i tre mindre enheter, men är gemensam för alla avdelningar på förskolan. Gården består bland annat av sandlådor, rutschkana, balansbana, lekhus, en kulle samt gungdjur. Förskolan har även tillgång till naturområden i närheten, som nyttjas i verksamheten.

I inomhusmiljön finns tre mindre rum och två lite större rum och i anslutning till dessa finns skötrum och tambur. Samtliga rum i förskolan har inretts och används för olika aktiviteter såsom skapande, bygg- och konstruktion, rollek, bokläsning och samling. Ett av de större rummen används även som matsal.

¹ Prop. 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet s 217-218

Arbetslaget uppger att förskolans arbetssätt bygger på att barnen delas in i mindre grupper vid exempelvis projektarbete i syfte att ge möjlighet till en lugnare arbetsmiljö och mer harmoniskt arbetstempo.

Undervisning i förskolan

Arbetslaget uppger att undervisning i förskolan "inte handlar om att lära ut, utan att man tillsammans med barnen lär av varandra".

Förskolechefen uppger att "undervisning i förskolan ska vara ett lärande på barns villkor och på ett lekfullt sätt". Men att de på förskolan använder begreppet lärande framför undervisning.

Resultat

1. Den språkliga och kommunikativa interaktionen mellan barn och personal används för att stimulera och utmana barnet

Inom detta område granskas hur förskolläraren och annan personal stimulerar och utmanar barnets utveckling och lärande. Barnen ska uppleva att det är roligt och meningsfullt att lära sig nya saker och stimuleras till att använda hela sin förmåga. Förskolläraren, som ansvarar för undervisningen, ska se till att arbetet utförs på ett sådant sätt att barnen ställs inför nya utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya färdigheter, erfarenheter och kunskaper. Detta förutsätter att personalen är lyhörd och uppmärksam. Vidare granskas hur personalen tar tillvara barnens vetgirighet och nyfikenhet och hur de stärker barnets tillit till den egna förmågan. Undervisningen granskas med fokus på hur personalen använder språk och kommunikation i interaktion med barnet/barnen så att det leder till ett förändrat kunnande och en ny förståelse hos barnet. Därutöver granskas hur personalen använder barns lek som verktyg för lärande. Förskolechefen har som pedagogisk ledare ansvar för förskolans kvalitet och det övergripande ansvaret för att verksamheten bedrivs enligt uppdraget som helhet.

Lyhördhet och uppmärksamhet

Arbetslaget uppger att det är viktigt att vara lyhörda och uppmärksamma för barnens intressen, men också "att barnen känner att de har en röst som är värd att lyssna på". De berättar att det till exempel kan vara viktigt att visa respekt och backa undan när barnen inte vill eller säger nej. Detta gäller både i förhållandet mellan barn men också mellan vuxen och barn, uppger arbetslaget.

Förskolechefen uppger att det är viktigt att lyssna på barnen och att tänka att *"det vi vuxna inte vill bli utsatta för, ska inte heller barnen bli utsatta för"*. Förskolechefen lyfter även att hon upplever en positiv förändring i och med det nya arbetslaget och att det nu finns en större lyhörddhet i vardagen.

Under Skolinspektionens observationer noteras flera tillfällen och situationer där personalen är närvarande, lyhörda för barnen och uppmärksammar deras verbala och icke verbala signaler. Till exempel noteras det i strukturerade aktiviteter som projektarbete och skapande, men även i barnens lek utomhus. Personalen ger respons när barnen söker vuxenkontakt, inväntar barnens frågor, svar och resonemang samt försöker även koppla dessa till tidigare moment eller barnens egna erfarenheter. Det noteras exempelvis vid utomhuslek, när ett barn har svårt att bestämma sig för vad denne vill sysselsätta sig med. En personal frågar då vad barnet vill göra, varpå barnet svarar *"kaka"*. Personalen i situationen kontrollerar då att denne hört rätt och frågar barnet *"är det kaka du vill göra"*, varpå barnet nickar. Därefter säger personalen att *"då får vi ta fram lite kaksaker ur lådan"* och tar sedan med barnet för att hämta material i lådan, innan de tillsammans börjar leka i sandlådan. Ett liknande exempel som noteras är under en skapandeaktivitet inomhus. Då ett barn ställer sig tyst och väntar vid ett utställningsskåp, där barnens alster placerats så att föräldrar och barn kan titta på vad barnen har gjort i verksamheten. Personalen i situationen uppmärksammar detta och frågar barnet *"är det nyckeln du vill ha"*, varpå barnet säger *"ja, vad är nyckeln till?"* Personalen svarar då, att nyckeln är till för att låsa upp skåpet och frågar sedan barnet om denne vill låsa upp skåpet och ta ut sin *"Pino"* i lera, vilket barnet vill. *"Pino"* är avdelningens projekt och utgår från en karaktär ur litteratur och filmer som personalen på avdelningen valt ut. Situationen avslutas med att barnet får nyckeln av personalen för att sedan låsa upp skåpet och hämta sin lerfigur.

Det noteras även tillfällen i tamburen när personalen är lyhörda och uppmärksammar barnens signaler och behov. Under observation av en tambursituation noteras exempelvis att personalen frågar barnen *"vill du också prova att ta av dig skorna och vill du ha någon hjälp av mig?"*. Ett barn svarar att denne behöver hjälp, varpå personalen frågar vad barnet vill ha hjälp med. Barnet svarar då, *"hjälp med skorna"*, vilket personalen uppmärksammar och svarar *"bra att du sa det, då hjälper jag dig med skorna"*. Situationen avslutas med att personalen hjälper barnet med skorna, för att sedan gå vidare och hjälpa ett annat barn med kläderna.

Det noteras dock tillfällen när personalen inte är lika lyhörda och uppmärksammar barnens signaler. Det noteras exempelvis i den fria leken inomhus när en grupp barn vill titta på *"Pinofilm"* och en annan grupp barn får sina blöjor bytta. De barn som inte ingår i dessa aktiviteter, utan istället väljer att pyssla i

ett annat rum, får under denna tidsperiod mindre uppmärksamhet av personalen, som företrädesvis uppehåller sig i skötrummet och i det rum där projektorn är. Ett annat exempel som observeras är vid två matsituationer. Där noteras att några barn i barngruppen blir serverade mat först vid båda observationstillfällena, medan samma barn får vänta, utan att detta uppmärksammas av personalen.

Stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter

För att stärka barnens intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter, uppger arbetslaget att de arbetar med lärande hela tiden i verksamheten. De berättar att det ur barnets synvinkel handlar om rutiner och det sociala lärandet, vilket de arbetar med i exempelvis samlingar, tamburen och i leken. Arbetslaget berättar vidare att de även har styrda aktiviteter som projekt och att de där vill att barnen exempelvis ska få prova olika aktiviteter och målartekniker, men även att lära sig förmedla när de inte kan. "Detta för att de ska kunna bli egna individer", uppger arbetslaget.

Förskolechefen delar arbetslagets uppfattning om att lärande sker hela tiden i alla situationer och anger exempel såsom under projekt, samling, matsituation, lek och vid in- och utgång. Vidare berättar förskolechefen att arbetslaget dokumenterar vad barnen gör, reflekterar med barnen utifrån bilder samt fungerar som ett bollplank för barnen. Förskolechefen lyfter även att hen upplever att det är större fokus på lärandet i de större och planerade aktiviteterna.

Under Skolinspektionens observationer noteras att personalen vid flera tillfällen tar tillvara barnens intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunnande och färdigheter. Det noteras även situationer där personalen utgår från det barnen initierar, expanderar barnens intresseområden, tar tillvara deras tankar och idéer samt utmanar barnen utifrån deras tidigare kunnande. Till exempel noteras det när personalen introducerar en skapandeaktivitet för en mindre grupp barn, utifrån avdelningens projekt "Pino". Personalen går tillsammans med barnen igenom vilka färger de tror de behöver för att måla sina "Pino's" i lera. De går även igenom vilka kroppsdelar "Pino" har och vilka funktioner de har. Personalen pekar på en bild av "Pino" och ställer frågor såsom "vad är det här, vad gör man med det och vilken färg har den?". När personalen pekar på olika kroppsdelar svarar barnen till exempel "öra- lyssna, näsa- lukta och mun- äta". Sedan får barnen plocka fram de färger som de tidigare kommit fram till att "Pino" har. I momentet är personalen aktiv, närvarande och följsam för det barnen initierar. Personalen återkopplar även till barnen vad det gjort i tidigare moment, samt berömmar dem genom att exempelvis säga "bravo, bra och du kan

ju!". Ett liknande exempel noteras utomhus när personalen uppmärksammar att ett barn pratar om hur ett flygplan låter och att ett flygplan flyger på himlen. Personalen tar vara på situation och expanderar barnets intresse, genom att ställa följdfrågor om flygplan såsom "vad tror du flygplanet har för färg, vart är det på väg tror du och vem tror du kör flygplanet ". Samtalet mellan barnet och personalen fortsätter och flera barn blir intresserade och ansluter.

Vid observationerna framkommer att personalen fokus vid mat- och tambursituation, är att samtala med barnen om utförandet av de aktuella situationerna. Samtalen i dessa situationer utgår ofta från personalens frågor till barnen såsom, "ska jag hjälpa dig?", "vill du ha mer?", "vad vill du ha?", "försöka själv" samt "vart är din plats". Till exempel noteras det när ett barn vid en matsituation vänder sig om på sin stol och pekar på en dokumentation om händer, som är bakom barnets plats. Istället för att uppmuntra eller ta tillvara på situationen så säger personalen till barnet att vända sig om och sitta ordentligt och äta maten, vilket barnet till slut gör.

Barnens vetgirighet och nyfikenhet

Arbetslaget uppger att de tar vara på barnens nyfikenhet och vetgirighet genom att vara medforskande, engagerade och positiva pedagoger. De berättar att de vill att barnen ska ha en känsla av att "de blir lyssnade på". Men även att barnen ska känna ett förtroende för dem, så att barn ska vilja komma och berättar saker för dem. Vidare berättar arbetslaget att de skapar spänning och nyfikenhet genom att exempelvis använda olika röstlägen, ta fram det material barnen visar intresse för, men även att de som arbetslag kan "gå ifrån det planerade och haka på det barnen visar intresse för i stunden".

Förskolechefen delar arbetslagets uppfattning om att de tar vara på barnens nyfikenhet och vetgirighet genom att de visar intresse för det barnen gör, samt ställer frågor till barnen utifrån det de visar intresse för.

Vid Skolinspektionens observationer noteras att personalen vid flera tillfällen tar vara på barnens nyfikenhet och vetgirighet. Detta genom att aktivt lyssna på barnen, föra dialog och stimulera deras tänkande och ökad nyfikenhet. Vid en observation av en samling utgår personalen från en så kallad samlingspåse med olika figurer i. I momentet använder personalen olika röstlägen och barnen får gissa vilka figurer de tror det är och vilken sång som kan tillhöra figuren, vilket de senare sjunger om tillsammans. Under samlingen plockar personalen upp en stjärna ur samlingspåsen och ett barn i ringen tittar på sina strumpor och pekar. Detta uppmärksammar en annan personal och säger " jag ser att du har stjärnor på strumporna, det passar ju bra. Tycker du att vi ska sjunga Blinka

lilla stjärna?". Barnet nickar och personalen återkopplar till resten av barngruppen att de nu ska sjunga "Blinka lilla stjärna". Efter varje avslutad sång i samlingen applåderar både barn och personal och ropar "bravo", vilket bidrar till en lekfull stämning. Ett likande exempel noteras vid den fria leken inomhus, när en grupp barn vill titta på en film om "Pino". En personal fångar detta och hjälper barnen att komma igång med aktiviteten. Personalen närvarar även i situationen och ställer följdfrågor kring innehållet i filmen såsom, "vad händer, vilket djur är det, hur låter det, samt vad gör Pino?" Detta bidrar till att det blir en dialog med flera barn i gruppen, som svarar på frågorna utifrån vad de tror eller kommunicerar genom att peka på det de menar. Ett annat tillfälle noteras vid en matsituation när ett barn pekar på fönstret och utbrister "vatten". Personalen svarar med att denne inte ser något vatten och ställer istället frågan, "är det händerna du menar?". Barnet nickar och svarar "ja", varpå personalen tar vara på situationen genom att ställa följdfrågor till barnen vid bordet såsom "kommer ni ihåg när vi gjorde händerna, ser ni era egna och vems är den stora blå handen?". Barnen svarar på frågorna och pekar på sina händer i fönstret och samtalet fortsätter en stund.

Under observationstillfällena noteras ett fåtal situationer där personalen i lägre utsträckning tar tillvara på barnens nyfikenhet och vetgirighet. Det noteras exempelvis under tambursituation. Då samtalen i tamburen företrädesvis utgår från personalens frågor och uppmaningar till barnen såsom, "ska jag hjälpa dig?" och "försöka själv".

Barnets lek som verktyg för lärande

Arbetslaget uppger att "barnen lär sig lättare genom lek" och berättar att de till exempel kan leka in en ramsa, eller ta fram siffror i samlingen och ställa frågor om dem. Arbetslaget uppger även att de ofta är mer passiva och observerande i barnens lek i syfte att observera exempelvis "vad barnen leker med, vad barnen är intresserade av, vad barnen säger till varandra, samt hur barnen är med varandra". De berättar vidare att de ibland är mer aktiva och deltagande i barnens lek och att rollen är mer friare utomhus än inomhus. Detta då arbetslaget uppger att vuxenrollen inomhus blir mer att styra och hantera konflikter mellan barnen, jämfört med utomhus, då barnen har mer yta att röra sig på.

Förskolechefen uppger att de vuxna har en viktig roll i leken som förebilder och lyfter även vikten av att man som pedagog har förhållningssättet att "som man själv vill bli behandlad, behandlar man andra". Förskolechefen lyfter även att barn behöver lära sig att ge och ta samt vänta på sin tur. Vidare berättar förskolechefen att hon upplever att personalens roll i leken kan variera.

Under Skolinspektionens observationer noteras det framförallt tillfällen i barnens lek utomhus, då personalen använder leken som verktyg för lärande. Personalen uppmuntrar barnens initiativ till lek genom att använda sig av utomhusmiljöerna och material som lockar till lek. Det noteras även tillfällen i strukturerade aktiviteter såsom samling, att personalen förhåller sig lekfullt och närvarande i de lekmoment som uppstår under samlingen. Till exempel noteras ett tillfälle vid utomhuslek, när personalen deltar engagerat och aktivt i en "springlek" som ett barn initierat. I situationen uppmärksammar en personal när ett barn säger "springa", varpå personalen frågar barnet "vill du springa?". Barnet svarar att denne vill springa och personalen ställer då följdfrågor såsom "vart ska vi springa, hur fort ska vi springa, ska vi springa fram och tillbaka, samt ska vi fråga om det är fler som vill vara med?" Detta lockar fler barn som ansluter till leken. I leken som uppstår är personalen engagerad, aktiv och uppmuntrar barnen att delta.

Under Skolinspektionens observationer noteras få tillfällen i mat- och tambursituation, där personalen använder leken eller lekmoment som uppstår, som ett verktyg för lärande. Personalens fokus i dessa situationer ligger i att barnen ska äta och ta av- och på sig ytterkläderna och de samtal som förs, utgår främst ifrån det praktiska utförandet av situationerna. Det noteras även att samtalen i dessa situationer företrädesvis initieras och utgår från personalens frågor till barnen kring respektive situation.

Vidare noteras att personalen ofta är med och initierar lek utomhus och i strukturerade aktiviteter. I dessa situationer är personalen närvarande, engagerade och aktiva. I den fria leken inomhus är personalen tillgängliga och lyhörda, men agerar mer observerande och ställer ibland frågor till barnen om "vad gör ni, vad vill ni göra och behöver ni hjälp". De stöttar barnen när det finns behov, i exempelvis konfliktsituationer, missförstånd och när de behöver material.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att personalen stimulerar och utmanar barnens utveckling på flera olika sätt genom språklig och kommunikativ interaktion. Personalen är lyhörda för barnen och uppmärksammar deras verbala och icke verbala signaler. Vidare tar personalen vara på barnens nyfikenhet, vetgirighet och intresse för att lära, vilket sker framförallt i strukturerade aktiviteter och projekt. Detta sker dock i mindre utsträckning i mat- och tambursituationer. Personalen använder leken som ett verktyg för att stimulera barnens utveckling och lärande i verksamheten. Detta sker dock främst i leksituationer utomhus och i planerade och strukturerade aktiviteter, men i mindre omfattning i inomhusleken.

2. Förskolans material är stimulerande och miljön, såväl inom- som utomhus, är utformad så att den stimulerar barnets utveckling och lärande.

Inom detta område granskas om miljön är öppen, innehållsrik och inbjudande och utformad så den stimulerar till utveckling och lärande. Vidare granskas hur personalen använder sig av miljö och material för att stimulera utveckling och lärande. Miljö och material ska vara anpassat till den aktuella barngruppen och vara exponerat så att det är lockande och inbjuder till lek och andra aktiviteter. Förskolechefen har ett särskilt ansvar för att förskolans lärandemiljö utformas så att barnen får tillgång till en bra miljö och material för utveckling och lärande.

Miljön är öppen, innehållsrik och inbjudande

Inomhusmiljön består av tre mindre rum och två lite större rum och i anslutning till dessa, finns skötrum och tambur. Samtliga rum i förskolan har inretts och används för olika aktiviteter såsom skapande, bygg- och konstruktion, rolllek, bokläsning, samling och vila. Ett av de större rummen används även som matsal. Miljön är öppen, tillgänglig och variationsrik, samt trygg för hela barngruppen. I miljön finns även dokumentation såsom bilder och barnens alster uppsatta på väggarna.

Utomhusmiljön består av en stor och relativt öppen gård. Gården är uppdelad i tre mindre enheter, men är gemensam för alla avdelningar på förskolan. Gården består bland annat av sandlådor, rutschkana, balansbana, lekhus, en kulle samt gungdjur. Förskolan har även tillgång till naturområden i närheten, som uppges nyttjas i verksamheten. Utomhusmiljön är utformad för att tillgodose alla barns behov.

Arbetslaget uppger att de utformat miljön på bästa sätt utifrån de förutsättningar lokalerna ger. De berättar att de har inrett olika hörnor för exempelvis skapande, bygg och konstruktion, teknik samt samling. Arbetslaget berättar vidare att de önskar att de hade mer förvaring i inomhusmiljön, samt mer tillgång till vatten. Bortsett från det uppger arbetslaget att de tycker att inomhusmiljön är ändamålsenlig, utifrån de förutsättningar de har.

Vidare berättar arbetslaget att de har en mysig och ändamålsenlig utomhusmiljö, där de kan dela upp barnen i mindre grupper om de vill, då gården är uppdelad. De berättar även att underlaget är varierande med riktigt gräs, buskar, träd och en kulle, men att det inte hade varit fel med lite konstgräs.

Förskolechefen uppger att *"det är viktigt att barnen tycker att det är roligt att komma till förskolan och att man som barn ska mötas av en inspirerande miljö"*. Vidare berättar förskolechefen, att de i ledningsgruppen har en gemensam idé om hur de vill att förskolornas miljö ska se ut. Till exempel ska miljön vara likvärdig, stimulerande, rolig och tydlig för barnen i förskolan, uppger förskolechefen. Förskolechefen delar även arbetslagets uppfattning om att förskolornas miljöer är ändamålsenliga.

Material för utveckling och lärande

Arbetslaget uppger att de använder materialet i miljön i syfte att stimulera barnens utveckling och lärande. De berättar att de i valet av material utgår från läroplanens mål med exempelvis språk och matematik, men även utifrån vilket tema/projekt som är igång. Arbetslaget berättar vidare att de pratat mycket om material och vart i miljön det passar bäst, vad de vill lägga fokus på i barnens lärande, men även vad man kan göra med materialet. Arbetslaget är överens om att materialet ska vara tillgängligt för barnen, liksom att nytt material ska introduceras för barnen. De lyfter även att de skulle vilja ha en annan materiallåda utomhus, då den nuvarande är för hög för att barnen ska kunna se och ta materialet själva.

Förskolechefen uppger att personalen får lämna in en lista på det material de vill köpa in. Sedan samtalar förskolechefen med den pedagogiska ledaren i enheten om vilket material som är lämpligt att köpa in. Förskolechefen berättar att hon vill att det ska finnas en variation i materialet och inte bara *"färdigt material"*. I utomhusmiljön uppger förskolechefen att man jobbar mycket med material såsom sandleksaker, vatten, djur av olika slag och rockringar. Alla barn har tillgång till allt material oavsett vilken avdelning barnen tillhör, då gården är gemensam för hela förskolan, uppger förskolechefen. Vidare lyfter förskolechefen att hon upplever att materialen i båda miljöerna är ändamålsenliga, men att det kan bli bättre.

Vid Skolinspektionens observationer noteras att materialet inom- och utomhus erbjuder en variation av sysselsättningar, samt är anpassat för barngruppen. I inomhusmiljön finns relevant material för respektive rum. Det noteras även att det mesta av inomhusmaterialet är välexponerat och tillgängligt. Dock är material såsom mindre pärlor och skapandematerial placerade lite högre upp och tas ner till barnen vid aktivitet eller om barnen vill ha det.

Utomhusmaterialet som erbjuds under observationstillfällena finns i en öppen bod, där barnen med hjälp av personalen kan välja bland exempelvis, sandleksaker, grävskopor, bilar, plastdjur och bollar. Vidare noteras att materialboden för de mindre barnen är för hög, för att barnen själva ska kunna se och ta materialet själva, vilket personalen själva säger i intervjun.

Miljö och material används för att stimulera till utveckling och lärande

Arbetslaget uppger att de oftast har ett syfte med de aktiviteter och det material de använder i verksamheten. Till exempel berättar de om hur de använt böcker om "Pino" i projektet för att genom läsningen, få barnen att fundera kring "Pino". Arbetslaget berättar vidare att de tar vidare barnens intresse genom att använda det i aktiviteter och genom material. De berättar att om barnen exempelvis visar intresse för vatten, så kan de utifrån det göra experiment med vatten såsom frysa vatten och sedan ta ut det och måla på. Arbetslaget berättar även att barnen känner till miljön och att när de till exempel säger att "vi ska gå in och bygga", så vet barnen var bygggrejerna finns, och vilket rum de ska vara i.

Under Skolinspektionens observationer noteras flera tillfällen när personalen använder material som lockar till lek, spänning och lärande. Vid samling används till exempel material för att förstärka innehållet på samlingarna, skapa lekmoment och för att stimulera till ett lärande hos barnen, utifrån innehållet under samlingen.

Det noteras även att miljön och materialet används i interaktion med barnen och då framförallt i de planerade och strukturerade aktiviteterna såsom skapande och projektarbete. Det noteras vid utevistelsen att personalen använder materialet och miljön i interaktion med barnen, för att stimulera till utveckling och lärande. Till exempel observeras det att personalen är aktiva och närvarande i barnens lek, samt att de interagerar i både lekar som kräver material, men även i lekar utan krav på material.

Vidare noteras att personalen vid mat- och tambursituation, har fokus på samtal och utförandet kring aktuell situation, snarare än att använda miljön och materialen i syfte att stimulera ett bredare lärande i dessa situationer.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att miljön och materialet både inomhus och utomhus är exponerat, inbjudande, tillgängligt och variationsrika, samt utformade på ett sådant sätt att de stimulerar barnens utveckling och lärande. Personalen använder miljöerna och materialet för att stimulera och utmana barnens utveckling och lärande och då framförallt vid projektarbete, skapande, samling och fri lek utomhus.

Syfte och frågeställning

Syftet med kvalitetsgranskningen är att granska om huvudmän som tidigare har haft problem att erbjuda barn plats i förskola i tid numera lever upp till skollagens krav om platsgaranti och om dessa kommuner erbjuder god kvalitet i förskolans pedagogiska uppdrag. Den övergripande frågeställningen är:

- o Arbetar förskolan med att stimulera och utmana barnen i deras utveckling och lärande så att de får möjlighet att utvecklas?

Metod och material

Undervisningen i förskolan, det vill säga arbetet med att stimulera och utmana barnens utveckling och lärande, ska genomföras utifrån läroplanens (Lpfö 98) riktlinjer i avsnitt 2.2 Utveckling och lärande. Skolinspektionen bedömer kvaliteten utifrån hur personalen lyckas stimulera och utmana barnens utveckling och lärande genom språklig och kommunikativ interaktion och hur lek, miljö och material används som verktyg för att stimulera lärandet.

Aktuell forskning, beprövad erfarenhet, lagar och regler är viktiga underlag för hur granskningen utformas.

Granskningen av kvaliteten i det pedagogiska uppdraget i förskolan innebär att inspektörerna samlar in skriftlig dokumentation och under två dagar besöker förskolorna, observerar verksamheten, intervjuar personal och förskolechefer. All information analyseras sedan för varje enskild förskola och sammanställs och redovisas i ett beslut för förskolan och i denna rapport.